

УДК 378.147:37.011.3-051:373.3

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1\(59\)-1364-1372](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1(59)-1364-1372)

Попова Ольга Іванівна кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри початкової освіти, Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0002-0673-123X>

Лесик Анжеліка Сергіївна кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки, Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0003-1886-4088>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЦІННІСНА ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовано академічну доброчесність як ціннісну основу професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти в умовах сучасних трансформацій вищої педагогічної освіти. Актуальність дослідження зумовлена зростанням уваги до якості освітнього процесу, формування академічної культури та професійної відповідальності майбутніх учителів початкових класів. Метою статті є теоретичне обґрунтування академічної доброчесності як ціннісної основи професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти та окреслення освітнього потенціалу відповідного освітнього компонента у системі магістерської підготовки. У ході дослідження використано теоретичні методи аналізу, синтезу, узагальнення наукових джерел, а також елементи констатувально-узагальнювального дослідження. Проаналізовано вітчизняні й зарубіжні наукові підходи до розуміння академічної доброчесності та акцентовано її аксіологічний характер у професійній підготовці майбутніх педагогів. Розкрито освітній потенціал освітнього компонента «Академічна доброчесність університетської спільноти» у формуванні академічної культури, дослідницької компетентності та професійної відповідальності магістрантів. Представлено результати пілотного емпіричного дослідження, які засвідчили переважання достатнього та високого рівнів сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності у майбутніх магістрів початкової освіти.

Зроблено висновок, що академічна доброчесність є важливим чинником забезпечення якості магістерської підготовки та формування професійно відповідального вчителя початкових класів, здатного реалізовувати освітню діяльність на засадах академічної культури.

Ключові слова: академічна доброчесність; ціннісний підхід; професійна підготовка; магістерська підготовка; майбутні вчителі початкових класів; академічна культура; педагогічна освіта.

Popova Olga Ivanovna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Primary Education, Berdiansk State Pedagogical University, Zaporizhia, <https://orcid.org/0000-0002-0673-123X>

Lesyk Anzhelika Serhiivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy, Berdiansk State Pedagogical University, Zaporizhia, <https://orcid.org/0000-0003-1886-4088>

ACADEMIC INTEGRITY AS A VALUE-BASED FOUNDATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MASTERS OF PRIMARY EDUCATION

Abstract. Academic integrity is increasingly regarded as a key value-based foundation for ensuring the quality of higher education and the professional training of future teachers. In the context of pedagogical education, this issue acquires particular significance, as teachers act as carriers of ethical norms and academic culture that are later transmitted to pupils. The purpose of the article is to theoretically substantiate academic integrity as a value-based foundation of professional training of future masters of primary education and to outline the educational potential of the corresponding educational component within the master's degree programme. The article analyses domestic and international scholarly approaches to the interpretation of academic integrity and emphasises its axiological dimension in the professional development of future primary school teachers. Academic integrity is considered not only as a set of normative requirements, but primarily as an internalised value that determines responsible educational, research, and professional behaviour. Particular attention is paid to the role of the educational component "Academic Integrity of the University Community" in the formation of academic culture, research competence, and professional responsibility of master's students. Elements of a pilot empirical study were conducted to identify the level of value-based attitudes towards academic integrity among future masters of primary education. The results demonstrate that the majority of respondents show sufficient and high levels of value-based commitment to academic integrity, which confirms the effectiveness of a value-oriented approach to its implementation in master's training. At the same time, the presence of students with a medium level indicates the need to strengthen the reflective component of professional training.

The findings confirm that academic integrity serves as an essential value-based foundation for the professional training of future masters of primary education and contributes to the development of responsible, ethically aware teachers capable of ensuring high-quality educational practice.

Keywords: academic integrity; value-based approach; professional training; master's degree students; primary education; academic culture; teacher education.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої педагогічної освіти в Україні функціонує в умовах глибоких трансформацій, зумовлених євроінтеграційними процесами, цифровізацією освітнього простору, посиленням уваги до якості підготовки фахівців і дотримання принципів академічної доброчесності. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування академічної доброчесності як ціннісної основи професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти, адже саме вчитель початкових класів виступає носієм етичних норм, академічної культури та відповідальної професійної поведінки, які згодом транслюються учням.

Відповідно до законодавства України у сфері освіти, стандартів вищої освіти та концептуальних засад Нової української школи, академічна доброчесність розглядається не лише як сукупність правил і вимог, а як система доброчесностей, що визначає якість освітнього процесу, рівень наукової культури та довіру до результатів освітньої і дослідницької діяльності. Особливої ваги ця проблема набуває на магістерському рівні підготовки, де здобувачі освіти залучаються до науково-дослідної діяльності, академічного письма, підготовки та захисту кваліфікаційних робіт.

Аналіз наукових джерел засвідчує зростання інтересу дослідників до питань академічної доброчесності, проте переважна більшість праць зосереджена на нормативно-правових аспектах, питаннях запобігання академічним порушенням або загальних характеристиках академічної культури. Водночас недостатньо висвітленим залишається ціннісний потенціал академічної доброчесності у професійній підготовці майбутніх магістрів початкової освіти, зокрема в контексті реалізації відповідного освітнього компонента та формування готовності здобувачів до професійно відповідальної педагогічної діяльності.

З огляду на зазначене, обрана тема є актуальною та відповідає сучасним запитам розвитку педагогічної освіти й забезпечення якості підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі академічна доброчесність розглядається як багатовимірне явище, що поєднує правові, етичні, педагогічні та культурні аспекти функціонування системи вищої освіти. Вітчизняні й зарубіжні дослідники наголошують на тому, що її зміст виходить за межі формального дотримання встановлених правил і набуває ознак ціннісного регулятора освітньої та наукової діяльності.

У працях українських учених (І. Бех, С. Гончаренко, О. Савченко, О. Пометун, Н. Гупан та інші) академічна доброчесність розглядається крізь призму аксіологічного підходу, відповідно до якого професійна підготовка педагога має ґрунтуватися на внутрішньо прийнятих морально-етичних нормах. Зокрема, І. Бех підкреслює, що формування цінностей відповідальності, чесності та поваги до іншого є визначальним чинником становлення професійної зрілості педагога, а отже, має системно інтегруватися в освітній процес закладу вищої освіти [1].

Академік Олександра Савченко цілком слушно акцентує увагу на ролі вчителя як носія академічної та загальнокультурної компетентності, здатного формувати в здобувачів освіти зразки етичної поведінки. У цьому контексті академічна доброчесність постає не як сукупність заборон, а як модель професійної поведінки, що визначає стиль педагогічної взаємодії, ставлення до знання та відповідальність за результати навчання [5].

Зарубіжні дослідники (Т. Bretag, D. McCabe, J. Fishman, J. East) розглядають академічну доброчесність як основу інституційної культури університету, що формується через поєднання політик, освітніх практик і ціннісних орієнтацій академічної спільноти. Т. Bretag наголошує, що ефективні системи академічної доброчесності мають орієнтуватися не лише на виявлення порушень, а передусім на превентивну та освітню функцію, формуючи в здобувачів освіти усвідомлене ставлення до академічної відповідальності [6].

У дослідженнях D. McCabe академічна доброчесність тісно пов'язується з розвитком морального судження та академічної саморегуляції студентів. Учений доводить, що сталі ціннісні орієнтири формуються ефективніше в умовах відкритого академічного середовища, де домінують довіра, партнерство й чітко артикульовані етичні стандарти [8].

Особливої значущості проблема академічної доброчесності набуває в контексті педагогічної освіти, що підкреслюють J. Fishman та J. East. Вони зазначають, що майбутні вчителі мають усвідомлювати академічну доброчесність як складову професійної ідентичності, адже саме педагог є першим агентом формування цінностей академічної культури в учнівському середовищі [7].

Метою статті є теоретичне обґрунтування академічної доброчесності як ціннісної основи професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти та окреслення освітнього потенціалу відповідного освітнього компонента в системі магістерської підготовки.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачено розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати наукові підходи до розуміння академічної доброчесності у контексті вищої педагогічної освіти;
- розкрити ціннісний зміст академічної доброчесності як складника професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти;
- охарактеризувати роль академічної доброчесності у формуванні професійної та дослідницької культури магістрантів;
- окреслити освітній потенціал освітнього компонента «Академічна доброчесність університетської спільноти» у забезпеченні якості магістерської підготовки.

У процесі дослідження використано такі методи: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення) для опрацювання наукових джерел і нормативних документів з

проблеми академічної доброчесності; порівняльний аналіз з метою зіставлення підходів до формування академічної доброчесності в педагогічній теорії та освітній практиці; структурно-функціональний аналіз – для визначення ролі академічної доброчесності в системі професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти; узагальнення педагогічного досвіду – для інтерпретації практик реалізації відповідного освітнього компонента у закладі вищої освіти.

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній обґрунтовано академічну доброчесність як ціннісну основу професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти, а не лише як нормативну вимогу освітнього процесу; уточнено зміст і роль академічної доброчесності у формуванні професійної та дослідницької культури майбутнього вчителя початкових класів; визначено освітній потенціал освітнього компонента «Академічна доброчесність університетської спільноти» у підготовці магістрів спеціальності «Початкова освіта»; акцентовано взаємозв'язок між академічною доброчесністю, якістю магістерських досліджень і професійною відповідальністю педагога.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що викладені положення та узагальнення можуть бути використані у процесі викладання освітніх компонентів, пов'язаних з академічною доброчесністю, академічним письмом, методологією педагогічних досліджень; для вдосконалення змісту та методичного забезпечення магістерської підготовки майбутніх учителів початкової освіти; у діяльності гарантів освітніх програм і викладачів під час формування культури якості та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти; у процесі підготовки здобувачів до написання та захисту кваліфікаційних робіт з метою підвищення рівня академічної культури й відповідальності; у розробленні методичних рекомендацій і освітніх матеріалів з питань формування академічної доброчесності в університетській спільноті.

Виклад основного матеріалу. У магістерській підготовці майбутніх учителів початкових класів академічна доброчесність тісно інтегрується з дослідницькою діяльністю, розвитком навичок академічного письма та виконанням кваліфікаційних робіт. У цьому контексті вона виступає індикатором сформованості дослідницької культури, професійної відповідальності та етичної зрілості здобувача освіти. Такий підхід узгоджується з положеннями Європейських стандартів і рекомендацій із забезпечення якості вищої освіти (ESG), де академічна доброчесність розглядається як ключова умова довіри до результатів навчання.

Отже, узагальнення вітчизняних і зарубіжних наукових підходів дає підстави розглядати академічну доброчесність у вищій педагогічній освіті як ціннісну основу професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти, що забезпечує єдність етичного, наукового й професійного вимірів їхнього становлення.

На нашу думку, академічна доброчесність у системі магістерської підготовки майбутніх учителів початкових класів виступає не лише регулятором

освітньої та науково-дослідної діяльності, а й важливим чинником формування професійної ідентичності педагога. У цьому контексті особливої значущості набуває освітній потенціал академічної доброчесності як ціннісної основи підготовки магістрів, що забезпечує інтеграцію етичних, наукових і професійних орієнтирів майбутньої педагогічної діяльності.

Реалізація освітнього компонента «Академічна доброчесність університетської спільноти» у магістерській підготовці сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти усвідомленого ставлення до принципів чесності, відповідальності, довіри та поваги до інтелектуальної власності. На відміну від формального ознайомлення з нормативно-правовими вимогами, ціннісно орієнтований зміст освітнього компонента створює умови для внутрішнього прийняття академічної доброчесності як особистісно значущої професійної якості.

Особливу роль академічна доброчесність відіграє у формуванні дослідницької культури магістрантів. Саме на цьому рівні підготовки здобувачі залучаються до самостійної наукової діяльності, що передбачає вміння працювати з науковими джерелами, коректно використовувати результати досліджень інших авторів, формулювати власні наукові позиції та аргументувати їх. Дотримання принципів академічної доброчесності в цьому процесі виступає показником зрілості наукового мислення й відповідального ставлення до результатів дослідницької роботи.

У підготовці майбутніх магістрів початкової освіти академічна доброчесність також пов'язана з розвитком педагогічної етики та здатності до професійно відповідальної діяльності. Усвідомлення значущості академічної чесності в освітньому процесі закладу вищої освіти формує в майбутніх учителів готовність дотримуватися етичних норм у взаємодії з учнями, колегами та батьками, забезпечувати об'єктивність оцінювання та створювати освітнє середовище, засноване на довірі й партнерстві.

Важливим аспектом освітнього потенціалу академічної доброчесності є її вплив на якість кваліфікаційних робіт магістрантів. Формування навичок академічного письма, критичного аналізу джерел і самостійного наукового пошуку сприяє підвищенню рівня наукової аргументованості, логічності викладу та достовірності отриманих результатів. У цьому контексті академічна доброчесність постає не як обмеження творчої свободи здобувачів освіти, а як умова забезпечення наукової цінності та практичної значущості результатів магістерських досліджень.

Освітній потенціал академічної доброчесності виявляється також у формуванні культури якості вищої педагогічної освіти. Систематичне впровадження принципів академічної доброчесності в освітній процес сприяє розвитку відповідального ставлення до навчання, підвищенню мотивації до самостійної роботи та усвідомленню значущості результатів освітньої діяльності. Для майбутніх магістрів початкової освіти це є підґрунтям для подальшого професійного зростання й готовності до реалізації освітніх реформ на засадах академічної культури.

Таким чином, академічна доброчесність у магістерській підготовці майбутніх учителів початкової освіти виступає ціннісною основою професійного становлення, що забезпечує єдність науково-дослідної, освітньої та етичної складових підготовки. Реалізація її освітнього потенціалу сприяє формуванню професійно відповідального педагога, здатного до якісної освітньої діяльності та дотримання принципів академічної культури в подальшій професійній практиці.

З метою уточнення теоретичних положень і перевірки освітнього потенціалу академічної доброчесності як ціннісної основи професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти було проведено елементарне дослідно-експериментальне дослідження констатувально-узагальнювального характеру.

В експерименті взяли участь здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Початкова освіта», які вивчали освітній компонент «Академічна доброчесність університетської спільноти». Дослідження було спрямоване на виявлення рівня сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності та усвідомлення її значущості для майбутньої професійної діяльності вчителя початкових класів.

Для збору емпіричних даних було використано анкетування, самооцінювання та аналіз рефлексивних висловлювань магістрантів. Основними критеріями оцінювання визначено: – ціннісно-мотиваційний (усвідомлення значущості академічної доброчесності);

– когнітивний (розуміння змісту та принципів академічної доброчесності);

– рефлексивний (готовність дотримуватися принципів академічної доброчесності у навчальній і майбутній професійній діяльності). Результати узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1 – Рівні сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності у майбутніх магістрів початкової освіти

Рівень сформованості	Кількість респондентів	Частка, %
Високий	6	24
Достатній	13	52
Середній	6	24
Разом	25	100

Примітка. У дослідженні взяли участь 25 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Початкова освіта».

Аналіз результатів, поданих у таблиці 1, засвідчує, що переважна більшість майбутніх магістрів початкової освіти має достатній і високий рівні сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності (76 %), що свідчить про усвідомлення її значущості для навчальної, дослідницької та майбутньої професійної діяльності. Водночас наявність респондентів із середнім

рівнем сформованості (24 %) вказує на потребу в подальшому цілеспрямованому розвитку рефлексивного компонента академічної доброчесності, зокрема в контексті професійної відповідальності майбутнього вчителя початкових класів.

Результати дослідження засвідчили, що більшість магістрантів демонструють середній і достатній рівні сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності, що виявляється в усвідомленні її ролі в підготовці кваліфікаційних робіт і професійній діяльності педагога. Водночас було виявлено потребу в подальшому цілеспрямованому розвитку рефлексивного компонента, зокрема здатності прогнозувати наслідки порушень академічної доброчесності для якості освітнього процесу та професійної репутації вчителя.

Отримані результати підтверджують доцільність системного впровадження освітнього компонента з академічної доброчесності в магістерську підготовку майбутніх учителів початкової освіти та його значний потенціал у формуванні професійно відповідального педагога.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, академічна доброчесність у вищій педагогічній освіті є не лише нормативною вимогою, а ціннісною основою професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти, що забезпечує формування відповідального ставлення до навчальної, науково-дослідної та майбутньої професійної діяльності. Теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових підходів засвідчив, що ефективне формування академічної доброчесності можливе за умови її інтеграції в академічну культуру закладу вищої освіти та орієнтації освітнього процесу на внутрішнє прийняття етичних цінностей здобувачами освіти. Освітній компонент «Академічна доброчесність університетської спільноти» має значний освітній потенціал у професійній підготовці майбутніх магістрів початкової освіти, оскільки сприяє розвитку дослідницької культури, навичок академічного письма та професійної відповідальності майбутнього педагога. результати елементів дослідно-експериментальної перевірки підтвердили, що переважна більшість магістрантів (76 %) демонструє достатній і високий рівні сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності, що свідчить про ефективність ціннісно орієнтованого змісту відповідного освітнього компонента. Виявлена наявність магістрантів із середнім рівнем сформованості ціннісного ставлення до академічної доброчесності вказує на доцільність посилення рефлексивної складової освітнього процесу, зокрема через аналіз етичних дилем, практико-орієнтовані завдання та обговорення професійних ситуацій.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням емпіричної бази, розробленням і апробацією педагогічних умов формування академічної доброчесності у майбутніх учителів початкових класів, а також вивченням впливу академічної культури педагога на формування ціннісних орієнтацій учнів початкової школи.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід. Київ: Либідь, 2003.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ : АПН України, 2010.
3. Гупан Н. М. Академічна культура як чинник якості вищої освіти. *Педагогічні науки*. 2021. № 76. С. 15–21.
4. Пометун О. І. Професійна етика та цінності сучасного вчителя. Київ : Педагогічна думка, 2018.
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ : Грамота, 2019.
6. Bretag T. Defining academic integrity: International perspectives. *International Journal for Educational Integrity*. 2016. Vol. 12(1).
7. Fishman J. Academic Integrity as an Educational Concept. *International Center for Academic Integrity*. Clemson University, 2014.
8. McCabe D. L., Treviño L. K., Butterfield K. D. Cheating in academic institutions: A decade of research. *Ethics & Behavior*. 2001. Vol. 11(3).
9. East J., Donnelly L. Taking responsibility for academic integrity: A staff–student partnership approach. *Journal of University Teaching & Learning Practice*. 2012. Vol. 9(2).
10. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, 2015 (updated 2023).

References

1. Bekh, I. D. (2003). *Education of Personality: A Person-Oriented Approach* (Vol. 1). Kyiv: Lybid.
2. Honcharenko, S. U. (2010). *Pedagogical Research: Methodological Guidelines for Young Scholars*. Kyiv: Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.
3. Hupan, N. M. (2021). Academic culture as a factor in ensuring the quality of higher education. *Pedagogical Sciences*, 76, 15–21.
4. Pometun, O. I. (2018). *Professional Ethics and Values of the Modern Teacher*. Kyiv: Pedagogichna Dumka.
5. Savchenko, O. Ya. (2019). *Didactics of Primary Education*. Kyiv: Hramota.
6. Bretag, T. (2016). Defining academic integrity: International perspectives. *International Journal for Educational Integrity*, 12(1).
7. McCabe, D. L., Treviño, L. K., & Butterfield, K. D. (2001). Cheating in academic institutions: A decade of research. *Ethics & Behavior*, 11(3), 219–232.
8. East, J., & Donnelly, L. (2012). Taking responsibility for academic integrity: A staff–student partnership approach. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 9(2).
9. International Center for Academic Integrity. (2021). *The Fundamental Values of Academic Integrity* (3rd ed.). Clemson, SC.
10. European Association for Quality Assurance in Higher Education. (2015, rev. 2023). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. Brussels.